

بررسی تأثیر گردش مدیرعامل بر مسئولیت اجتماعی با نقش تعدیل گر مالکیت مدیرعامل

محسن کوهپایه^{۱*} | مرضیه فریدونی^۲ | حمید محمود آبادی^۳

چکیده

هدف این پژوهش بررسی تأثیر مالکیت مدیرعامل بر رابطه‌ی بین گردش مدیرعامل و مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. پژوهش حاضر تحقیقی کاربردی و از نوع پژوهش‌های شبه تجربی و روش‌شناسی آن از نوع پس‌رویدادی است. در راستای تحقق اهداف پژوهش سه فرضیه تدوین شده است. جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از مدل رگرسیون حداقل مربعات تعمیم یافته و داده‌های ترکیبی استفاده شده است. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۱۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد که طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۹ مورد بررسی قرار گرفته است. براساس نتایج پژوهش، شرکت‌هایی که گردش مدیرعامل را تجربه کرده باشند، از مسئولیت‌پذیری اجتماعی بالاتری برخوردار هستند. بنابراین بین گردش مدیرعامل و افشای مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها رابطه معناداری وجود دارد. همچنین، مالکیت مدیرعامل موجب افزایش شدت رابطه‌ی بین گردش مدیرعامل و مسئولیت اجتماعی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار می‌شود.

واژه‌های کلیدی: گردش مدیرعامل، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، مالکیت مدیرعامل.

طبقه‌بندی موضوعی: M41.

^۱ نویسنده مسئول: دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری مدیریت دانشگاه زند شیراز /

Sayedmkoohepayeh@gmail.com

^۲ استادیار حسابداری موسسه غیر انتفاعی زند شیراز

^۳ استادیار حسابداری موسسه غیر انتفاعی زند شیراز

مقدمه

از آنجایی که شرکت‌ها بر جامعه تأثیر بسیاری دارند؛ بنابراین، باید به نحوی به فعالیت خود ادامه دهند که بتوانند معضلات جامعه را بهبود بخشند. این بدان معنی است که شرکت‌های امروزی بایستی به‌عنوان عضوی تأثیرگذار بر جامعه، در راستای رفع نیازهای خود، نگران نیازها و خواسته‌های بلندمدت جامعه نیز باشند. این نگرانی به‌عنوان مسئولیت اجتماعی^۴ در شرکت‌ها مطرح شده است (راینز و کوتر^۵، ۲۰۰۶). در واقع می‌توان گفت یکی از مهمترین عناصر فلسفه‌ی وجودی شرکت‌ها مسئولیت‌پذیری اجتماعی می‌باشد، بنابراین اهمیت دادن و رعایت آن علاوه بر این که موجب ارتقاء تعهد سازمانی می‌شود، با افزایش رضایت ذینفعان خارج از سازمان، مشروعیت بخشیدن به سازمان را تقویت می‌کند (کوهی، ۱۳۹۵). از طرفی دیگر، زمانی که گردش مالی مدیرعامل کاهش پیدا می‌کند، باعث می‌شود شرکت‌ها بیشتر در فعالیت مسئولیت اجتماعی مشارکت کنند (دیو یوتامی و انیتواتی هرمون^۶، ۲۰۱۹: ۵۱). از طرفی دیگر به نظر می‌رسد، با توجه به سمتی و سهم مالکیتی که مدیرعامل در اختیار دارد، انگیزه و کنترل بیشتری بر انجام فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی خواهد داشت (رئوف و همکاران، ۲۰۲۱: ۵). بنابراین، پژوهش حاضر بر رابطه بین گردش مدیرعامل و مسئولیت اجتماعی شرکت در بورس اوراق بهادار تهران متمرکز شده است، همچنین، این پژوهش در جستجوی یافتن میزان اثرگذاری مالکیت مدیرعامل بر رابطه فوق است.

مبانی نظری پژوهش

تحقیقات زیادی در زمینه گردش مدیرعامل در رشته‌های مختلف مانند روانشناسی، اقتصاد، جامعه‌شناسی، مدیریت و حسابداری در حال انجام است. به‌عنوان مثال، روانشناسان به‌طور خاص به انگیزه پشت گردش مالی علاقه‌مند هستند درحالی‌که اقتصاددانان بیشتر به نتایج مربوط به عملکرد اقتصادی شرکت‌ها علاقه‌مند هستند. در مطالعات مدیریت و حسابداری، این مسائل به‌ویژه در رشته‌های مدیریتی سازمانی و استراتژیک مورد توجه مداوم بوده است. بوون و سیل (۱۹۸۵) سودآوری را به‌عنوان پیشینه‌های مهم برای گردش مالی در نظر می‌گیرند. همچنین، جکوفسکی و پیترز (۱۹۸۳) در پژوهش خود عنوان کرد که معامله بین سودآوری در گزینه شغلی امری مهم است و احساس رضایت را به‌عنوان فشار برای تصمیم‌گیری برای گردش یا ابقاء بر شمرده‌اند. با این حال رابطه بین گردش مدیرعامل و مسئولیت اجتماعی به ندرت کار شده است. اما برخی پژوهشگران در تحقیقات خود نشان دادند که ویژگی‌های مدیرعامل به دلایل زیادی بر کیفیت افشای مسئولیت اجتماعی شرکت تأثیر می‌گذارد. به این صورت که، یک مدیرعامل که در خارج از شرکت فعالیت می‌کند به‌طور معقول تعدیلات و تغییرات را بر خلاف جایگزینی داخلی اعمال می‌کند که به موجب آن حفظ وضع موجود منطقی‌تر است (ریورت^۷، ۲۰۱۱). درحالی‌که جایگزینی داخلی به احتمال زیاد برای انتقال قدرت است و احتمال کمی وجود دارد که یک گزارش ضعیف مربوط به مدیرعامل منتشر شود (چن و هامبریک^۸، ۲۰۱۲). پس این امکان وجود دارد که مدیرعامل بطور داوطلبانه یا اجباری شرکت را ترک کند. اگر مدیرعامل تا سن بازنشستگی یا انقضای قرارداد مرخصی بگیرد، می‌توان آن را به‌عنوان یک گردش مالی عادی در

^۴ Corporate Social Responsibility (CSR)

^۵ Robbins & Coulter

^۶ Dwi Utami & Anitawati Hermawan

^۷ Reverte

^۸ Chen & Hambrick

نظر گرفت و گزارش داد که هیچ ارتباطی با عملکرد شرکت ندارد (چانگ و ونگ^۹، ۲۰۰۹). همچنین، مدیرانی که پس از بازنشستگی حقوق های اضافی یا سودآوری از طریق هیئت مدیره دریافت می کنند، به عنوان گردش مالی داوطلبانه در نظر گرفته می شوند (باری فوت و همکاران^{۱۰}، ۲۰۲۱). در مقابل، اگر مدیرعامل مجبور به ترک یک شرکت به دلایلی غیر از سن، تصدی یا مسائل مربوط به سلامتی شود، گردش مالی غیرجاری محسوب می شود. گردش مالی غیرجاری به دلایل و پیامدهای آن از نظر نظریه سازگاری سازمانی، نظریه نمایندگی و نظریه رابطه ای (دیدگاه روانشناسی اجتماعی) مورد استفاده قرار گرفته است که به موجب آن مدیرعامل در تصمیم گیری و عملکرد یک شرکت مؤثر است. از سوی دیگر، زمانی که آثار محیطی و اجتماعی فعالیت های شرکت ها تغییر کند، گزارش مسئولیت اجتماعی شرکت به عنوان یک فعالیت مهم و مورد نظر نشان داده می شود. از نظر مشارکت مسئولیت اجتماعی شرکت و کیفیت آن، مهمترین حوزه تمرکز محققان در این زمینه، صدور گزارش مسئولیت اجتماعی شرکت در وهله اول است. اما نظریه مشروعیت که توجیه وجود شرکت ها را زیر سؤال می برد و آن را با حق اولویت جامعه مرتبط می داند (رین و همکاران^{۱۱}، ۲۰۲۰). بنابراین، این امر برای دسترسی شرکت ها به منابع لازم برای انجام موفقیت آمیز مشاغل و مشروعیت سیاسی لازم است. این میزان انطباق درک شده یک شرکت با قوانین و هنجارهای دولتی است (مارکیز و کیان^{۱۲}، ۲۰۱۴). بنابراین، اگر دولتی کیفیت افشای مسئولیت اجتماعی شرکت را به عنوان فعالیت مورد نظر شرط کند، مشروعیت سیاسی در اختیار صدور گزارش مسئولیت اجتماعی شرکت است. در کنار این پیش زمینه، می توان ادعا کرد که شرکت های دارای روابط سیاسی از قبل دارای مشروعیت سیاسی بوده اند و بنابراین به دلیل انطباق با کیفیت افشای مسئولیت اجتماعی شرکت به خودی خود انگیزه ندارند. با وجود این، یک دیدگاه کنترل محور با گزاره فوق مغایرت دارد به این معنا که دیدگاه رفتار شرکت ها را وابسته به فشارهای نظارتی دولت ترویج می کند (اسلام و همکاران^{۱۳}، ۲۰۲۰). این دیدگاه از این نظر اهمیت دارد که شرکت های دارای روابط سیاسی به عنوان پرورش دهندگان سیاست های دولتی در نظر گرفته می شوند (ژوه^{۱۴}، ۲۰۱۲: ۴۴). با این حال، نظریه نمایندگی اعلام می کند که فعالیت های انتشار گزارشات مسئولیت اجتماعی شرکت با منافع شخصی و ارتقاء خود استوار است و مستعد به خطر انداختن منافع مالکان و سایر ذینفعان است.

پس همانطور که مطرح شد گردش مالی مدیرعامل به نظر می رسد با کیفیت افشای مسئولیت اجتماعی شرکت ها ارتباط منفی داشته باشد. بنابراین این رابطه می تواند تحت تأثیر وضعیت مالکیت مدیرعامل قرار گیرد. مالکیت شرکت به طور فزاینده ای بر حاکمیت شرکتی و کیفیت افشای مسئولیت اجتماعی شرکت ها مؤثر است (لینگ و همکاران^{۱۵}، ۲۰۱۶: ۳۲۸). هنگامی که مالکیت به اندازه کافی توزیع می شود، نقش آن در نظارت و ارزیابی عملکرد شرکت به دلیل نسبت هزینه به سود آن حاشیه ای است. از این رو، مشکل نمایندگی مدیریت بوجود می آید، زیرا مدیران انگیزه کمتری دارند و از منابع کمتری برای انجام این کار برخوردارند (کرامر و جیمنز^{۱۶}، ۲۰۲۰). با وجود این، وقتی مالکیت یک شرکت کمتر پراکنده و متمرکزتر باشد، نقش سهامداران بزرگ در نظارت و ارزیابی مهم می شود که منجر به

⁹ Chang & Wong¹⁰ Barefoot et al¹¹ Ren et al¹² Marquis & Qian¹³ Islam et al¹⁴ Zhao¹⁵ Ling et al¹⁶ Krammer & Jiménez

تأثیر هرمی مالکیت می شود (مارتینز-فررو و همکاران^{۱۷}، ۲۰۱۶: ۷۶۳). چن و شیا (۱۹۹۹) عنوان کردند که تمرکز مالکیت سهامداران بر سطح و کیفیت افشای مسئولیت اجتماعی شرکت ها تأثیر می گذارد (بوزک و لورین^{۱۸}، ۲۰۰۸: ۳۴).

پیشینه تحقیق پژوهش

با توجه به مطالب مطرح شده، پژوهشی که به صورت مستقیم به بررسی رابطه بین گردش مدیرعامل و مسئولیت اجتماعی با نقش تعدیل گر مالکیت مدیرعامل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به طور همزمان پرداخته باشد، مشاهده نشده است. با این وجود، در ادامه به بیان پاره ای از پژوهش های تجربی پرداخته می شود که در این زمینه انجام شده و به نحوی با موضوع پژوهش ارتباط پیدا می کنند. افزون بر این، برخی از پژوهش ها به منظور ایجاد پشتوانه برای به کارگیری متغیرهای این پژوهش بیان شده است.

درگاهی و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی به بررسی رابطه بین تغییر مدیرعامل و هیئت مدیره بر ریسک نکول شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که بین تغییر مدیریت شرکت با ریسک نکول در همان دوره اعمال تغییر، رابطه ای به صورت مستقیم وجود دارد. اما رابطه بین تغییر مدیریت شرکت با سه معیار ارزیابی عملکرد یعنی بازدهی دارایی ها، بازدهی حقوق صاحبان سهام به صورت معکوس می باشد. ایمانی (۱۳۹۹)، در پژوهشی به بررسی نقش مالکیت مدیران در رابطه بین افشای مسئولیت اجتماعی و اخلاقی شرکت ها و هزینه حقوق صاحبان سهام در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که بین مسئولیت اجتماعی و اخلاقی شرکت ها و هزینه حقوق صاحبان سهام رابطه منفی و معناداری وجود دارد. همچنین مالکیت مدیران بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی و هزینه حقوق صاحبان سهام تأثیر منفی دارد.

کائو و همکاران^{۱۹} (۲۰۱۷)، در پژوهشی به بررسی گردش مدیرعامل بر رابطه بین ارتباطات سیاسی و ویژگی های مدیرعامل در چین پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که مدیرعامل متصل به روابط سیاسی، احتمال گردش مالی کمتری نسبت به مدیرعامل بدون دارند سیاسی دارند. همچنین گردش مالی مدیرعامل با ویژگی های مدیرعامل سازگار نبود.

کریستین و دودو^{۲۰} (۲۰۱۸)، در پژوهشی به بررسی رابطه بین ساختار مالکیت سهام و سطح تعامل با مسئولیت اجتماعی شرکت ها پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که رابطه مثبت و معناداری بین ساختار مالکیت سهام و مسئولیت اجتماعی شرکت ها وجود دارد. همچنین مسئولیت اجتماعی شرکت مزایایی را به سهامداران ایجاد می کند که فراتر از بازده مستقیم مالی حاصل از سرمایه گذاری است.

چن و همکاران^{۲۱} (۲۰۱۹)، در پژوهشی به بررسی رابطه بین دوره تصدی مدیرعامل و مسئولیت اجتماعی شرکت با نقش گردش مالی مدیرعامل پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که رابطه بین تصدی مدیرعامل و مسئولیت

¹⁷ Martínez-Ferrero et al

¹⁸ Bozec & Laurin

¹⁹ Cao et al

²⁰ Christian & Dodo

²¹ Chen et al

اجتماعی شرکت زمانی قوی تر است که هیئت مدیره استقلال بیشتری داشته باشد و مدیران عامل زمان بیشتری در شرکت اشتغال داشته باشد.

چریان و همکاران^{۲۲} (۲۰۲۰)، در پژوهشی به بررسی رابطه بین قدرت مدیر عامل و افشای مسئولیت اجتماعی شرکت پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که رابطه منفی و معناداری بین قدرت مدیران عامل و افشای مسئولیت اجتماعی شرکت وجود دارد. بنابراین، نقش های جداگانه رئیس و مدیر عامل می تواند مشکلات نمایندگی را کاهش داده و افشای اطلاعات مسئولیت اجتماعی شرکت را افزایش دهد.

رئوف و همکاران (۲۰۲۱)، در پژوهشی به بررسی تأثیر روابط سیاسی سطح شرکت و گردش مدیر عامل بر کیفیت افشای مسئولیت اجتماعی شرکت با نقش مالکیت سهام مدیر عامل پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که رابطه منفی بین روابط سیاسی و کیفیت افشای مسئولیت اجتماعی شرکت وجود دارد. همچنین وضعیت سهامداری مدیر عامل رابطه بین تأثیر روابط سیاسی و گردش مدیر عامل بر کیفیت افشای مسئولیت اجتماعی شرکت ها را تعدیل می کند، در حالی که تأثیر گردش مدیر عامل بر کیفیت افشای مسئولیت اجتماعی شرکت برای شرکت هایی که مدیر عامل از شرکت خارج می شود مشهودتر است.

از بررسی پژوهش های انجام شده می توان به نقش با اهمیت و پررنگ گردش مدیر عامل در مسئولیت اجتماعی شرکت و نهایتاً مالکیت مدیر عامل پی برد و با توجه به این که در مطالعات داخلی و خارجی (به غیر از مورد بالا) بیشتر به بررسی هریک از متغیرها به تنهایی بر یکدیگر پرداخته شده و بر تأثیر نقش تعدیل گر مالکیت مدیر عامل بر رابطه بین گردش مدیر عامل و مسئولیت اجتماعی شرکت توجه چندانی نشده است، بررسی پژوهش حاضر، موضوعی ضروری و مهمی به نظر می رسد.

فرضیه های پژوهش

این پژوهش شامل دو فرضیه اصلی به شرح زیر است:

فرضیه اصلی (۱): بین گردش مدیر عامل و مسئولیت اجتماعی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه اصلی (۲): مالکیت مدیر عامل بر رابطه بین گردش مدیر عامل و مسئولیت اجتماعی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تأثیر معناداری دارد.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش شامل اطلاعات مالی کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۹ می باشند. براساس شرایط زیر شرکت های عضو نمونه به صورت حذفی از بین شرکت های عضو جامعه آماری مد نظر قرار گرفته شده اند:

²² Cherian et al

۱. شرکت‌های نمونه جزء بانک‌ها و مؤسسات مالی (شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه-گری مالی، شرکت‌های هلدینگ و لیزینگ-ها) نباشند؛ زیرا افشای اطلاعات مالی و ساختارهای راهبردی شرکتی در آن‌ها متفاوت است.
 ۲. سال مالی شرکت‌ها منتهی به پایان اسفندماه هر سال باشد.
 ۳. طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۹ تغییر سال مالی نداشته باشد.
 ۴. تا پایان سال مالی ۱۳۹۴ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته باشند.
 ۵. در دوره زمانی موردنظر از بورس اوراق بهادار تهران خارج نشده باشند.
 ۶. اطلاعات مالی موردنیاز این پژوهش از جمله ارتباطات سیاسی شرکت‌ها به همراه یادداشت‌های توضیحی به‌منظور استخراج داده‌های موردنیاز در دسترس باشد.
- با اعمال شرایط فوق تعداد جامعه آماری در دسترس به ۱۱۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تقلیل یافته و در نهایت به‌عنوان نمونه انتخاب شده‌اند.

ابزارها، روش‌های گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این پژوهش جهت نگارش و جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز بخش مبانی نظری از روش کتابخانه‌ای استفاده شده است. از طرفی داده‌های کمی مورد نیاز ارتباطات سیاسی و مالکیت مدیرعامل صورت‌های مالی شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران استخراج شده و به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات در مورد افشای مسئولیت اجتماعی شرکت، از گزارشات هیأت مدیره شرکت‌ها استفاده شده است. ابتدا داده‌های جمع‌آوری شده از طریق نرم افزار اکسل طبقه‌بندی و سپس با کمک نرم افزارهای Eviews 7 و Stata 14 تجزیه و تحلیل نهایی صورت گرفته است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های پس‌رویداری می‌باشد و از نظر هدف کاربردی است. با توجه به این‌که داده‌های پژوهش بدون دخالت محقق گردآوری شده از نوع پژوهش‌های نیمه تجربی قلمداد می‌شود و به جهت تجزیه و تحلیل روابط بین متغیرها از نوع پژوهش توصیفی-همبستگی می‌باشد.

متغیرهای پژوهش و نحوه اندازه‌گیری آن‌ها

متغیر وابسته (مسئولیت اجتماعی شرکت):

متغیر وابسته پژوهش حاضر در این پژوهش مسئولیت اجتماعی شرکت است. برای محاسبه مسئولیت اجتماعی شرکت از ترکیب شاخص‌های *KLD*، گزارش‌های هیئت‌مدیره و یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی استفاده شده است. در تحقیق حاضر چهار معیار مشارکت اجتماعی، روابط کارکنان، محیط زیست و ویژگی‌های محصولات بر حسب آن‌ها جهت محاسبه مسئولیت اجتماعی شرکت استفاده می‌شود. در صورتی که هر یک از معیارها دارای نقاط قوت یا ضعف باشند، به آن عدد یک تعلق می‌گیرد و در صورت نبود آن‌ها عدد صفر برای آن‌ها در نظر گرفته می‌شود (فروغی و همکاران، ۱۳۹۷). سپس امتیاز مسئولیت اجتماعی از رابطه زیر محاسبه شده است:

$$CSR_t^i = \frac{\sum_{p=1}^{n_t^i} Strength_p^i}{n_t^i} - \frac{\sum_{q=1}^{m_t^i} Weakness_q^i}{m_t^i} \quad \text{رابطه (۱)}$$

که در آن:

CSR_t^i : نمره افشای مسئولیت اجتماعی در شرکت i در زمان t

$Strength$: تعداد نقاط قوت شرکت i

n_t^i : کل مجموعه نقاط قوت شرکت i در زمان t

m_t^i : تعداد نقاط ضعف شرکت i در زمان t

$Weakness$: مجموعه کل نقاط ضعف شرکت i

مطابق پژوهش میسرا و همکاران^{۲۳} (۲۰۱۱)؛ حاجی ها و سرافراز (۱۳۹۳)؛ خدایی (۱۳۹۶) و فروغی و همکاران (۱۳۹۷) نقاط قوت و ضعف مسئولیت اجتماعی در جدول (۱) آمده است:

جدول (۱): نقاط قوت و ضعف مسئولیت اجتماعی

ابعاد مسئولیت اجتماعی	نقاط قوت	نقاط ضعف
بعد مشارکت اجتماعی	کمک های خیریه و کمک های نوآورانه (کمک به سازمان های غیرانتفاعی، مشارکت در طرح های عمومی)	اثر منفی اقتصادی (تعطیلی کارخانه) و عدم پرداخت مالیات
بعد روابط کارکنان	به اشتراک گذاشتن سود نقدی و مزایای بازنشستگی	ضعف بهداشت و ایمنی (شرکت متحمل جریمه یا مجازات قابل توجه مدنی به دلیل نقض عمده استاندارد سلامت و ایمنی کارکنان شود) و کاهش نیروی کار
بعد محیط زیست	انرژی پاک (استفاده از سوخت با آلودگی کمتر) و کنترل آلودگی هوا و کاهش گاز گلخانه ای	تولید زباله های خطرناک و پرداخت جریمه به دلیل نقض مدیریت زباله
بعد ویژگی محصولات	کیفیت محصول و ایمنی محصول	پرداخت جریمه در مورد ایمنی محصول و پرداخت جریمه برای فعالیت های تبلیغاتی

در نهایت با جمع تمام ابعاد فوق یک نمره کلی برای مسئولیت پذیری اجتماعی به دست خواهد آمد که از رابطه (۲) محاسبه شده است:

$$CSR_{i,t} = COM_{i,t} + PRO_{i,t} + EMP_{i,t} + ENV_{i,t} \quad \text{رابطه (۲)}$$

که در آن:

CSR_t : ابعاد مسئولیت اجتماعی شرکت i در زمان t

COM_t : بعد مشارکت اجتماعی شرکت i در زمان t

PRO_t : بعد ویژگی محصولات شرکت i در زمان t

$EMPt$: بعد روابط کارکنان شرکت i در زمان t ؛

$ENVt$: بعد محیط زیست شرکت i در زمان t .

شایان ذکر است که با توجه به ماهیت افشاگری در ایران اطلاعات لازم برای این متغیرها از طریق گواهی‌نامه‌های $ISO 9001$ سیستم مدیریت کیفیت، $ISO 14001$ مدیریت زیست محیطی، $OHSAS 18001$ استاندارد ایمنی و بهداشت و همچنین شاخص‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی که در گزارش هیئت مدیره شرکت‌ها افشاء می‌شود، استخراج شده است.

متغیر مستقل (ارتباطات سیاسی):

متغیر مستقل پژوهش حاضر، گردش مدیرعامل است. متغیر گردش مدیرعامل به صورت متغیر مجازی صفر یا یک خواهد بود. بر این اساس، اگر مدیرعامل در طول دوره مورد رسیدگی پس از دو سال استعفا دهد، بازنشسته یا اخراج یا به دلایل دیگری مدیرعاملی جدیدی جایگزین شود، به این متغیر عدد یک تعلق می‌گیرد و در غیر این صورت عدد صفر به خود خواهد گرفت (اخگر و زاهد دوست، ۱۳۹۹؛ دارنال و همکاران^{۲۴}، ۲۰۰۹؛ زینگ و همکاران^{۲۵}، ۲۰۱۰؛ رئوف و همکاران، ۲۰۲۱).

متغیر تعدیل گر (مالکیت مدیرعامل)

متغیر تعدیل گر پژوهش حاضر مالکیت مدیرعامل می‌باشد. متغیر مالکیت مدیرعامل به صورت متغیر مجازی صفر یا یک به خود خواهد بود. بر این اساس، اگر میزان سهام مدیر عامل در شرکت ۱۰ درصد یا بیشتر از سهام در سال باشد، این متغیر عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر به خود خواهد گرفت (اکسونگ و همکاران^{۲۶}، ۲۰۲۰؛ رئوف و همکاران، ۲۰۲۱).

متغیرهای کنترلی

با توجه به مبانی نظری و پژوهش‌های انجام شده داخلی و خارجی عوامل زیادی هستند که بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها اثر می‌گذارند. بنابراین به دلیل کم کردن انحراف نتایج پژوهش، تعدادی از این عوامل که اثر بیشتری بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها دارند را به عنوان متغیرهای کنترلی پژوهش به شرح زیر آورده می‌شوند:

اهرم مالی: برای محاسبه اهرم مالی از نسبت ارزش دفتری مجموع بدهی‌ها به ارزش دفتری مجموع دارایی‌ها شرکت i در پایان دوره زمانی t استفاده می‌شود.

اندازه شرکت: برای محاسبه متغیر اندازه شرکت از معیارهایی نظیر لگاریتم مجموع دارایی‌ها شرکت i در پایان دوره زمانی t استفاده می‌شود.

بازده دارایی‌ها: برای محاسبه متغیر بازده دارایی‌ها از سود قبل از مالیات و هزینه بهره (سود خالص عملیاتی) به میانگین مجموع دارایی‌ها شرکت i در پایان دوره زمانی t استفاده می‌شود.

²⁴ Darnall et al

²⁵ Zeng et al

²⁶ Xiong et al

اندازه هیئت مدیره: برای محاسبه متغیر اندازه هیئت مدیره از تعداد کل اعضای هیئت مدیره که از مدیران اجرایی و غیر اجرایی تشکیل شده اند، استفاده می شود.

پس از بررسی هریک از متغیرهای پژوهش، جهت سنجش فرضیه های تحقیق از مدل های رگرسیون خطی زیر استفاده می شود:

فرضیه اصلی اول:

$$CSR_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 ET_{i,t} + \beta_2 LEV_{i,t} + \beta_3 Size_{i,t} + \beta_4 ROA_{i,t} + \beta_5 BRDSZ_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرضیه اصلی دوم:

$$CSR_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 ET_{i,t} + \beta_2 SH_{i,t} + \beta_3 ET_{i,t} \times SH_{i,t} + \beta_4 LEV_{i,t} + \beta_5 Size_{i,t} + \beta_6 ROA_{i,t} + \beta_7 BRDSZ_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

آمار توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش

قبل از این که به آزمون فرضیه های پژوهش پرداخته شود، در جدول (۲) شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهش به صورت خلاصه مورد بررسی قرار می گیرد:

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیرها	میانگین	میان	انحراف معیار	چولگی	حداقل	حداکثر
مسئولیت پذیری اجتماعی	۲/۲۴۱	۲/۳۱۶	۰/۱۵۹	-۰/۰۶۴	۰	۴
گردش مدیرعامل	۰/۷۰۲	۱	۰/۴۵۷	-۰/۸۸۶	۰	۱
مالکیت مدیرعامل	۰/۴۷۵	۰	۰/۴۹۹	۰/۰۹۹	۰	۱
اهرم مالی	۰/۵۵۹	۰/۵۵۰	۰/۲۲۷	۰/۹۳۶	۰/۰۱۲	۲/۰۷۷
اندازه شرکت	۱۴/۴۸۲	۱۴/۳۴۰	۱/۵۲۴	۰/۸۸۰	۱۰/۳۵۲	۲۰/۷۶۸
بازده دارایی	۰/۱۴۷	۰/۱۲۵	۰/۱۵۲	۰/۶۱۴	-۰/۴۰۴	۰/۸۳۰
اندازه هیئت مدیره	۵/۰۷۶	۵	۰/۳۹۳	۴/۴۵۹	۳	۷

همان گونه که در جدول شماره (۲) مشاهده می شود، مقدار میانگین و میانه متغیر مسئولیت اجتماعی شرکت ها به ترتیب ۲/۲۴۱ و ۲/۳۱۶ است که نشان دهنده این است که بیش از ۵۰٪ از شرکت های موجود در جامعه آماری پژوهش حاضر از ابعاد مسئولیت پذیری اجتماعی در شرکت های خود استفاده نموده اند. این متغیر همچنین دارای انحراف معیاری برابر با ۰/۱۵۹ است. اما میانگین متغیر گردش مدیرعامل شرکت برابر ۰/۷۰۲ می باشد که نشان دهنده این است که به طور میانگین ۷۰ درصد از شرکت ها، در طول دوره مورد بررسی حداقل یکبار جایگزینی مدیرعامل را تجربه کرده اند. از سوی دیگر، میانگین متغیر مالکیت مدیرعامل برای شرکت های مورد بررسی ۰/۴۷۵ است که نشان دهنده درصد سهام مدیرعامل در این شرکت ها است، هرچه میزان این درصد بیشتر باشد کنترل بیشتری بر روی شرکت دارد. این متغیر همچنین دارای انحراف معیاری برابر با ۰/۴۹۹ است

برآورد مدل و آزمون فرضیه

به منظور اطمینان یافتن از برقراری مفروضات هر یک از مدل‌های رگرسیون پژوهش حاضر آزمون‌های مورد نیاز برای هر یک از فرضیه‌ها صورت گرفت. که از جمله آن‌ها می‌توان به آزمون هم خطی میان متغیرهای پژوهش، آزمون دوربین-واتسون و نرمال بودن توزیع باقی‌مانده‌ها اشاره کرد. عامل تورم واریانس (VIF) آزمون وجود یا عدم وجود رابطه هم خطی میان متغیر مستقل و وابسته را مشخص می‌نماید، اگر مقدار عامل تورم واریانس کوچکتر از ۵ باشد وجود رابطه هم خطی میان متغیر مستقل و وابسته پژوهش را پشتیبانی می‌کند. آزمون همسانی واریانس نشان می‌دهد که بین جملات خطا همسانی واریانس وجود دارد یا خیر؟ اگر مقدار احتمال آماره F حاصل از نتایج آزمون همسانی واریانس نیز که با استفاده از روش بروش-پاگان-گادفری استفاده شده است، کوچکتر از ۵ درصد می‌باشد، بنابراین بین جملات خطا همسانی واریانس وجود ندارد و برای رفع مشکل عدم همسانی واریانس بین جملات خطا از روش حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS) استفاده می‌شود. آزمون دوربین-واتسون استقلال یا عدم استقلال خطای میان مقادیر واقعی و پیش‌بینی شده را مشخص می‌کند، اگر آماره محاسبه شده بین ۱/۵۰ تا ۲/۵۰ قرار گرفته باشد، مدل دارای استقلال بوده و فاقد خودهمبستگی میان مقادیر می‌باشد. همچنین، نرمال بودن توزیع باقی‌مانده‌های مدل از مفروضه‌های تحلیل رگرسیون است؛ اما در صورتی که توزیع بدون چولگی شدید و تک نمایی باشد، توزیع نرمال بودن قابل توجیه است. با توجه به این که سطح معنی‌داری محاسبه شده برای توزیع باقی‌مانده مدل‌ها بزرگتر از ۰/۰۵ است، در نتیجه نرمال بودن توزیع باقی‌مانده‌ها مدل تأیید شده است. نتایج حاصل از مفروضه‌های رگرسیون در جداول نگاره (۳) نشان داده شده است.

نگاره (۳): آزمون هم خطی میان متغیر مستقل و وابسته، آزمون دوربین-واتسون و نرمال بودن توزیع باقی‌مانده‌ها

مدل‌ها	آزمون عدم همخطی	آزمون همسانی واریانس		آزمون نرمال بودن باقیمانده‌ها	
	آماره VIF	آماره F	احتمال F	آماره J.B	احتمال J.B
مدل اول	۱/۱-۵۱/۰۱	۱/۶۷	۰/۰۳۴۸	۲۰۹/۴۰	۰/۰۰۰۰
مدل دوم	۴/۱-۱۷/۰۱	۲/۰۷	۰/۰۰۰۷	۴۷۷/۸۶	۰/۰۰۰۰

همچنین، پیش از برآورد مدل‌های رگرسیون، ابتدا آزمون‌های چاو (F لیمر) و هاسمن جهت انتخاب الگوی مناسب صورت گرفت. با توجه به نتایج آزمون چاو (F لیمر) برای مدل‌های پژوهش، مقدار احتمال آماره F کوچکتر از ۵ درصد شد که بیانگر این است که الگوی مدل‌های پژوهش از نوع تابلویی می‌باشد. با توجه به نتایج آزمون هاسمن برای تمامی مدل‌ها، مقدار احتمال آماره خی-دو آن‌ها کوچکتر از ۵ درصد شد که نشان می‌دهد مدل‌ها از اثرات ثابت پیروی می‌کنند (که در نگاره ۴ و ۵ ارائه شده است).

نگاره (۴): نتایج آزمون لیمر

مدل‌ها	آماره F	Prob. F	الگوی انتخابی
فرضیه اصلی اول	۱۳/۹۱	۰/۰۰۰۰	تابلویی
فرضیه اصلی دوم	۲۳/۴۲	۰/۰۰۰۰	تابلویی

نگاره (۵): نتایج آزمون هاسمن

مدل ها	آماره Chi-Sq.	Prob. Chi-Sq.	نتیجه آزمون
فرضیه ی اصلی اول	۷/۹۸	۰/۰۰۰۲	اثرات ثابت
فرضیه ی اصلی دوم	۲/۲۹	۰/۰۰۹۰	اثرات ثابت

نتایج حاصل از آزمون فرضیه

فرضیه اول پژوهش حاضر حاکی از آن است که گردش مدیرعامل بر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت تأثیر معناداری دارد.

نگاره (۶): نتایج فرضیه اول

نام متغیرها	نماد	ضریب	مقدار آماره t	سطح خطا
مقدار ثابت	c	۰/۳۱۹	۶۶/۸۲۵	۰/۰۰۰۰
گردش مدیرعامل	ET	۰/۱۶۶	۱۸۴۱/۷	۰/۰۰۰۰
اهرم مالی	LEV	-۰/۰۰۱	-۲/۷۶۳	۰/۰۰۵۸
اندازه شرکت	SIZE	-۰/۰۰۰	-۳/۸۸۷	۰/۰۰۰۱
بازده دارایی	ROA	-۰/۰۰۱	-۴/۶۶۲	۰/۰۰۰۰
اندازه هیئت مدیره	BRDSZ	۰/۰۰۰	۰/۴۷۹	۰/۶۳۲۰
آماره F (Prob.)		۴۱۳۵/۰۷ (۰/۰۰۰۰)	ضریب تعیین	۰/۷۹۸
آماره دوربین واتسون		۱/۶۷	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۷۹۷

همان گونه که در نگاره (۶) مشاهده می شود، گردش مدیرعامل دارای ضریب مثبت (۰/۱۶۶) و سطح معناداری (۰/۰۰۰۰) کمتر از ۵ درصد می باشد، می توان گفت که گردش مدیرعامل بر مسئولیت اجتماعی شرکت تأثیر مستقیم و معنادار دارد. بنابراین، فرضیه اول مورد پذیرش قرار می گیرد. از طرفی دیگر، متغیرهای کنترلی اهرم مالی، اندازه شرکت و بازده دارایی دارای ضریب مثبت و سطح معناداری کمتر از ۵ درصد هستند؛ از این رو رابطه مستقیم و معناداری با مسئولیت اجتماعی دارند. ولی متغیر کنترلی اندازه هیئت مدیره شرکت دارای سطح معناداری بیشتر از ۵ درصد است، از این رو رابطه معناداری با مسئولیت اجتماعی ندارد. از طرفی ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۷۹ درصد می باشد که نشان می دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته اند ۷۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره F مدل برابر با ۴۱۳۵/۰۷ و سطح معناداری (۰/۰۰۰۰) آن کمتر از ۵ درصد می باشد، از این رو می توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است.

فرضیه اصلی دوم پژوهش حاضر حاکی از آن است که مالکیت مدیرعامل بر رابطه گردش مدیرعامل و مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت تأثیر معناداری دارد. همان گونه که در نگاره (۷) مشاهده می شود، ضریب برآورد شده متغیر گردش مدیرعامل (۰/۱۶۶) و سطح معناداری (۰/۰۰۰۰) کمتر از ۵ درصد می باشد. از این رو، می توان

نتیجه گرفت که گردش مدیرعامل بر مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها تأثیر مثبت و معناداری دارد. از طرفی دیگر، سطح معناداری محاسبه شده برای متغیر مالکیت مدیرعامل کمتر از ۵ درصد (۰/۰۰۰۰) است. همچنین، ضریب برآورد شده برای متغیر مالکیت مدیرعامل شرکت‌ها برابر (۰/۱۶۶) است؛ این یافته حاکی از این است که مالکیت مدیرعامل بر مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها تأثیر مثبت و معناداری دارد. از سوی دیگر، ضریب برآورد شده حاصلضرب گردش مدیرعامل و مالکیت مدیرعامل شرکت‌ها به عنوان متغیر تعدیل گر (۰/۰۷۵) و سطح معناداری (۰/۰۱۲۶) کمتر از ۵ درصد است که نشان می‌دهد، مالکیت مدیرعامل موجب تعدیل رابطه بین گردش مدیرعامل و مسئولیت اجتماعی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار می‌شود. با توجه به این که ضریب گردش مدیرعامل شرکت در فرضیه اصلی اول پژوهش (۰/۱۶۶) و در فرضیه مزبور (۰/۱۶۶) شده است، متغیر مالکیت مدیرعامل به عنوان تعدیل گر به میزان (۰/۳۳۲) موجب شدت رابطه‌ی بین گردش مدیرعامل و مسئولیت اجتماعی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار می‌شود. بنابراین، فرضیه اصلی دوم تأیید می‌شود. از طرفی دیگر، متغیرهای کنترلی اهرم مالی، اندازه شرکت و بازده دارایی دارای ضریب مثبت و سطح معناداری کمتر از ۵ درصد هستند؛ از این رو رابطه مستقیم و معناداری با مسئولیت اجتماعی دارند. ولی متغیر کنترلی اندازه هیئت مدیره شرکت دارای سطح معناداری بیشتر از ۵ درصد است، از این رو رابطه معناداری با مسئولیت اجتماعی ندارد.

از طرفی ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۹۹ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد متغیرهای مستقل، تعدیل گر و کنترلی موجود در مدل توانسته‌اند ۹۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره F مدل برابر با ۶۱۳۳/۸۱ و سطح معناداری (۰/۰۰۰۰) آن کمتر از ۵ درصد می‌باشد، از این رو می‌توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است.

جدول (۷): نتایج فرضیه دوم

نام متغیرها	نماد	ضریب	مقدار آماره t	سطح خطا
مقدار ثابت	c	۰/۲۴۱	۲۱۹/۴۰	۰/۰۰۰۰
گردش مدیرعامل	ET	۰/۱۶۶	۲۲۸۴/۱۰	۰/۰۰۰۰
مالکیت مدیرعامل	SH	۰/۱۶۶	۸۶۳/۱۹	۰/۰۰۰۰
گردش مدیرعامل × مالکیت مدیرعامل	ET × SH	۰/۰۷۵	۲/۴۹۹	۰/۰۱۲۶
اهرم مالی	LEV	-۰/۰۰۰۹	-۳/۴۷۷	۰/۰۰۰۵
اندازه شرکت	SIZE	-۰/۰۰۰۲	-۸۲۰۴	۰/۰۰۰۰
بازده دارایی	ROA	-۰/۰۰۱۱	-۴/۹۹۲	۰/۰۰۰۰
اندازه هیئت مدیره	BRDSZ	-۶/۶۷	-۰/۵۶۷	۰/۵۷۰۵
آماره F (Prob.)		۶۱۳۳/۸۱ (۰/۰۰۰۰)	ضریب تعیین	۰/۸۹۸
آماره دوربین واتسون		۱/۶۷	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۷۹۹۸

نتیجه گیری تحقیق

پژوهش حاضر درصدد بررسی تأثیر مالکیت مدیرعامل بر رابطه بین گردش مدیرعامل و افشای مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. نتایج فرضیه ی اصلی اول نشان داد که شرکت هایی که دارای گردش مدیرعامل هستند حال به هر دلیلی، مطمئناً با سرمایه گذاری بیشتر در فعالیت های مسئولیت اجتماعی شرکت مشارکت می کنند. همان طور که در مبانی نظری مطرح شد، یک مدیرعامل زمانی که از شرکت خارج می شود، به طور قابل قبولی اصلاحات و تصمیمات استراتژیکی را اعمال می کند که به موجب آن حفظ وضعیت موجود محتمل تر شود (کائو و همکاران^{۲۷}، ۲۰۰۶: ۵۶۷). پس دلیل گردش مدیرعامل هر چه باشد، تصمیمات استراتژیکی که ممکن است گرفته شود، شرکت را در دستیابی به عملکرد خوب محدود کند (هوانگ و همکاران^{۲۸}، ۲۰۲۰). پس برای شرکت هایی که عملکرد مالی آنها رو به کاهش است، مدیرعامل ممکن است انگیزه بیشتری برای سرمایه گذاری بیش از حد در فعالیت های مسئولیت اجتماعی داشته باشند؛ چراکه سرمایه گذاری در مسئولیت اجتماعی منجر به افزایش اعتبار شخصی مدیران عامل می شود (ریچارد و همکاران^{۲۹}، ۲۰۱۴: ۱۷۲). نتایج فرضیه دوم پژوهش حاضر با پژوهش ریچارد و همکاران (۲۰۱۴) و کوپر (۲۰۱۷) مطابقت دارد. در حالی که با نتایج پژوهش های محمدی و همکاران (۱۳۹۵) و رئوف و همکاران (۲۰۲۱) مغایرت دارد زیرا آنها نشان دادند که اگر مدیرعامل از سمتی که در اختیار دارد به صورت اجباری برکنار شود، انگیزه و کنترل وی دیگر باقی نخواهد ماند و منجر به آسیب رساندن به تمایل و انگیزه برای فعالیت های مسئولیت اجتماعی از طرف دستگاه اجرایی می شود (۲۰۲۱).

فرضیه دوم پژوهش حاضر مبنی بر این که مالکیت مدیرعامل بر رابطه گردش مدیرعامل و مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر دارد. نتایج نشان داد که در فرضیه دوم، گردش مدیرعامل و روابط سیاسی شرکت ها با کیفیت افشای مسئولیت اجتماعی شرکت ها تأثیر معناداری دارد. این رابطه می تواند تحت تأثیر وضعیت مالکیت مدیرعامل قرار گیرد. در واقع مالکیت شرکت یک عامل تأثیرگذار فزاینده بر کیفیت افشای مسئولیت اجتماعی است (لینگ و همکاران، ۲۰۱۶: ۳۲۹). وقتی مالکیت به اندازه کافی توزیع می شود، نقش آن در نظارت و ارزیابی عملکرد شرکت به دلیل نسبت هزینه به فایده آن حاشیه ای است و مشکل نمایندگی مدیریتی از این رو به وجود می آید، زیرا مدیران انگیزه کمتری دارند و منابع کمتری برای انجام این کار اختصاص می دهند (کرامر و جیمز، ۲۰۲۰). با این وجود، زمانی که مالکیت یک شرکت کمتر پراکنده و متمرکز باشد، نقش سهامداران بزرگ در نظارت و ارزیابی مهم می شود (مارتینز-فررو و همکاران، ۲۰۱۶: ۷۶۴). در حقیقت انگیزه های سهامداران بزرگ برای استفاده از موقعیت کنترلی خود مستعد استخراج منافع شخصی به ضرر سهام اقلیت است که منجر به مشکلات نمایندگی می شود (کائو و همکاران، ۲۰۱۹؛ خو و همکاران، ۲۰۲۰). پس اگر سهامداران بزرگ انگیزه بیشتری برای سرمایه گذاری در فعالیت های مسئولیت اجتماعی در شرکت های دارای روابط سیاسی داشته باشند، تصویر و شهرت خوبی از سرمایه گذاری مسئولیت اجتماعی به جا گذاشته می شود (بوزک و لورین، ۲۰۰۸) که این نتایج با نتایج فرضیه سوم مطابقت ندارد. اما در فرضیه چهارم پژوهش حاضر نشان می دهد کیفیت مسئولیت اجتماعی

²⁷ Cao et al²⁸ Huang et al²⁹ Richard et al

به تمایل و انگیزه مدیران مالی همانطور که قبلاً بحث شد بستگی دارد که مستقیماً تحت تأثیر سهام و کنترل وی است. اگر مدیرعامل از سمت کنترل خارج شود، انگیزه و کنترل او دیگر باقی نخواهد ماند و منجر به آسیب به تمایل و انگیزه برای کیفیت افشای مسئولیت اجتماعی مدیرعامل خواهد شد. که این نتیجه با پژوهش رثوف و همکاران (۲۰۲۱) مطابقت دارد.

پیشنهادهای تحقیق

براساس این یافته‌ها پیشنهادهایی را به استفاده کنندگان از این پژوهش ارائه داد: به سازمان بورس اوراق بهادار تهران پیشنهاد می‌گردد که شرکت‌ها را موظف به افشای بیشتر اطلاعات مربوط به مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها نمایند. همچنین، به دلیل اهمیت سلامت مالی شرکت‌ها در تداوم فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی، پیشنهاد می‌شود رفتار منفعت طلبانه مدیریت در ایجاد سرمایه‌گذاری‌های شرکت را مورد توجه قرار دهند. همچنین به مدیران پیشنهاد می‌شود در تقویت سایر ابعاد مسئولیت‌پذیری اجتماعی نیز اهتمام ورزند. از سوی دیگر، به استفاده کنندگان صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پیشنهاد می‌گردد که در هنگام مطالعه صورت‌های مالی شرکت‌ها به و میزان سهام مدیران عامل توجه کنند، زیرا بر اساس نتایج پژوهش حاضر، مالکیت مدیرعامل نقش مهمی در ارتباط با اهمیت فعالیت‌ها در شرکت دارد.

محدودیت‌های تحقیق

در انجام هر پژوهش محدودیت‌هایی بر سر راه پژوهشگر قرار می‌گیرد، که این پژوهش از آن مستثنی نیست. در این پژوهش جهت اندازه‌گیری مسئولیت اجتماعی شرکت از روش چک لیست ارائه شده توسط سازمان بورس اوراق بهادار بهره گرفته شد؛ به کارگیری سایر شاخص‌های جایگزین در ادبیات نظری ممکن است نتایج پژوهش را تحت الشعاع قرار دهد. لذا استفاده کنندگان از نتایج پژوهش حاضر به این مهم توجه ویژه داشته باشند و در تعمیم نتایج جانب احتیاط را مد نظر قرار دهند. همچنین، با توجه به محدود بودن جامعه آماری به شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که سال مالی آنها پایان اسفند ماه است، تسری نتایج به سایر شرکت‌ها باید با احتیاط انجام شود.

منابع

- ابطحی، م.، حسینی خرمی، م.، و زرین تاج، ب. (۱۳۹۹). تأثیر افشای اطلاعات مسئولیت اجتماعی شرکت ها بر عملکرد مالی و ارزش شرکت ها (مطالعه موردی صنعت : سیمان بورس اوراق بهادار تهران). *پژوهشهای جدید در مدیریت و حسابداری*، ۴۳ (۱۲)، ۱-۱۲.
- احمدی، ش.، و معطوفی، ع. (۱۳۹۹). *دوگانگی مدیرعامل و مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران*، همایش رویکردهای نوین مدیریت در مطالعات، (۱)، ۱۴۱۱-۱۴۱۹.
- احمدی، ش.، و معطوفی، ع. (۱۳۹۹). *دوگانگی مدیرعامل و مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران*، همایش رویکردهای نوین مدیریت در مطالعات، (۱)، ۱۴۱۱-۱۴۱۹.
- اخگر، م.ا. و زاهد دوست، ح. (۱۳۹۹). هزینه سرمایه، گردش مدیرعامل و فرصت های سرمایه گذاری. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۷ (۶۷)، ۱۲۵-۱۵۲.
- اخگر، م.ا. و محمودی، ز. (۱۳۹۶). بررسی رابطه هموارسازی سود و ریسک غیرسیستماتیک و گردش مدیرعامل. *دانش حسابداری مالی*، ۵ (۴)، ۱۹۳-۲۲۴.
- اقدامی، ا.، مشکى میاوقی، م.، خردیار، س.، و کردرستمی، س. (۱۳۹۹). بررسی نقش تعدیل کننده ریسک سیستماتیک و حاکمیت شرکتی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی و نگهداشت وجه نقد. *دانش حسابداری مالی*، ۳۴، ۱۳۴-۱۵۶.
- ایمانی، ح. (۱۳۹۹). نقش مالکیت مدیران در رابطه بین افشای مسئولیت اجتماعی و اخلاقی شرکت ها و هزینه سرمایه/خلاق در علوم و فناوری، ۱۵ (۳)، ۱۳۱-۱۳۷.
- بخردی نسب، و.، رحمانی، ح. و ژولانژاد، ف. (۱۳۹۷). تأثیر مالکیت، کنترل و مدیر عامل خانوادگی بر سیاست های تقسیم سود. *حسابداری، پاسخگویی و منافع جامعه*، ۸ (۳)، ۲۱-۴۸.
- دانایی فرد، ح.، حسینی، ی. و میرزایی، ش. (۱۳۹۵). روش پژوهش مقدماتی، چاپ اول، تهران: انتشارات صفار.
- درگاهي، س.، عسگری، م. و اصلی زاده، ا. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین تغییر مدیرعامل و هیئت مدیره بر ریسک نکول شرکت ها در بورس اوراق بهادار تهران، دومین همایش بین المللی انسجام مدیریت و اقتصاد در توسعه، تهران
- حاجیه، ز.، و سرفراز، ب. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها و هزینه حقوق صاحبان سهام در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، *پژوهش های تجربی حسابداری*، (۴) ۱۴، ۱۰۵-۱۲۳.
- خدایی، ب. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین ایفای مسئولیت اجتماعی و مدیریت سود واقعی و حسابداری در شرکت های دارای مالکیت خانوادگی و غیر خانوادگی. *فصلنامه مطالعات مدیریت و حسابداری*، (۳) ۴، ۳۲۳-۳۰۸.
- خوش طینت، م.، زمانیان فر، ل. و دهقان نیری، م. (۱۳۹۷). ارتباط بین شاخص های مالی و تغییر مدیر عامل. *پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسي*، ۳۷ (۱)، ۱۰۷-۱۲۹.
- صنوبر، ن.، و حیدریان. ب. (۱۳۹۱). شناسایی و اولویت بندی عوامل مؤثر بر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها در ایران. *جامعه شناسی اقتصاد و توسعه*، ۱، ۷۱-۹۰.
- عبدی، م.، کاظمی علوم، م.، محمدپور زنجانی، م.، و پرویزی، آ. (۱۳۹۸). تنوع جنسیتی اعضای کمیته حسابرسي، هیئت مدیره و مدیر مالی و افشای مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت: آزمون نظریه دیگر گزینی. *بررسی های حسابداری و حسابرسي*، ۲۶ (۳)، ۵۴۴-۵۶۹.
- فروغی، ع. و خدای پور، ا. (۱۳۹۹). مدیران زن و قدرت مدیرعامل. *پژوهشنامه زنان*، شماره ۴ (۳۴)، ۹۳-۱۱۴.

کاظمی نوجه ده، م. و نونهال نهر، ع. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر مالکیت مدیرعامل بر رابطه بین قدرت سهامداران و مدیریت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، اولین کنفرانس بین المللی مدیریت، اقتصاد، حسابداری و علوم تربیتی، ساری.

مام صالحی، پ.، و اسکندرلی، ط. (۱۳۹۸). تنوع جنسیتی اعضای هیئت مدیره و ارتباط ارزشی گزارشگری مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها. پژوهش های تجربی حسابداری، ۹(۳۲)، ۳۵۱-۳۷۲.

ملاایمنی، و. و عبدی، ح. (۱۳۹۶). خبر خوب، خبر بد، تغییرات اعضای هیات مدیره و مدیر عامل. حسابداری، پاسخگویی و منافع جامعه، ۲۶(۱۸)، ۱۵۱-۱۶۸.

Bianchi, M.T., Monteiro, P., Azevedo, G., Oliveira, J., Viana, R.C. & Branco, M.C. (2019). Political connections and corporate social responsibility reporting in Portugal, *J. Financial Crime*, 26 (4). 1203-1215.

Brown, J.A.; Forster, W.R. (2012). CSR and Stakeholder Theory: A Tale of Adam Smith. *J. Bus. Ethics*, 112, 301-312.

Cao, X., Pan, X., Qian, M. & Tian, G. G. (2017). Political capital and CEO entrenchment: evidence from CEO turnover in Chinese non-SOEs. *J. Corporate Finance*, 42 1-14

Cao, F.; Peng, S.; Ye, K. (2019). Multiple large shareholders and corporate social responsibility reporting. *Emerg. Mark. Rev.*, 38, 287-309

Chen, W., (Tina) & Zhou, G., (Stephen) & Zhu, X, (Kevin), (2019). CEO tenure and corporate social responsibility performance, *J. Business Research, Elsevier*, 95(C), pages 292-302.

Chaney, P.K.; Faccio, M.; Parsley, D. (2011). The quality of accounting information in politically connected firms. *J. Account. Econ.*, 51, 58-76

Christian M. Faller & Dodo zu Knyphausen-Aufseß, (2018). "Does Equity Ownership Matter for Corporate Social Responsibility? A Literature Review of Theories and Recent Empirical Findings, *J. Business Ethics*, Springer, 150(1), 15-40,

Cheng, Louis T.W. & Leung, T.Y., (2016). Government protection, political connection and management turnover in China, *International Review of Economics & Finance, Elsevier*, 45(C), 160-176.

Chang, E.C.; Wong, S.M. (2009). Governance with multiple objectives: Evidence from top executive turnover in China. *J. Corp. Financ.*, 15, 230-244

Cherian, J.; Sial, M.S.; Tran, D.K.; Hwang, J.; Khanh, T.H.T.; Ahmed, M. (2020). The Strength of CEOs' Influence on CSR in Chinese listed Companies. New Insights from an Agency Theory Perspective. *Sustain. J. Rec.*, 12, 21-90

Cooper, E. (2017). Corporate social responsibility, gender, and CEO turnover, *Managerial Finance*. 43 (5). 528-544.

Darnall, N.; Henriques, I.; Sadorsky, P. (2009). Adopting Proactive Environmental Strategy: The Influence of Stakeholders and Firm Size. *J. Manag. Stud.*, 47, 1072-1094.

Dwi Utami, B. & Anitawati Hermawan, A. (2019). The Effect of Corporate Social Responsibility Performance, Board of Commissioners Effectiveness, and Women on The Board of Commissioners Towards CEO Turnover. n Proceedings of the 4th Sriwijaya Economics, Accounting, and Business Conference, 24(2), 47-55.

Elijido-Ten, E.; & Kloot, L. (2010). Clarkson, P. Extending the application of stakeholder influence strategies to environmental disclosures: An exploratory study from a developing country. *Account. Audit. Account. J.*, 23, 1032-1059.

Fan, J.P.H., T.J. Wong, and T. Zhang, (2007). Politically connected CEOs, corporate governance and post-IPO performance of China's newly partially privatized firms, *Journal of Financial Economics*. 84(2), 330-357.

Haifeng, H., & Zhenrui, Z., (2016). The influence of political connection on corporate social responsibility—evidence from Listed private companies in China, *International J. Corporate Social Responsibility, Springer*, 1(1), 1-19.

Hasan, B., & Behrouz, K., & Mohammadhosein, K., (2020). The Impact of Corporate Social Responsibility and Internal Marketing on Employee Turnover Intentions with the Mediating Role of Organizational Commitment, *Technium Social Sciences J, Technium Science*, 4(1), 121-134,

Karim, K., Lee, E., & Suh, S. (2018). Corporate social responsibility and CEO compensation structure. *Advances in Accounting*, 40, 27-41.

Krammer, S.M.; Jiménez, A. (2020). Do political connections matter for firm innovation? Evidence from emerging markets in Central Asia and Eastern Europe. *Technol. Soc. Chang.*, 151, 119669.

Liu, Y., Quan, B., Xu, Q., & Yi-Lin, F., (2019). Corporate social responsibility and decision analysis in a supply chain through government subsidy, *J. Cleaner Production*, 29 (10), 437-450.

Ling, L.; Zhou, X.; Liang, Q.; Song, P.; Zeng, H. (2016). Political connections, overinvestments and firm performance: Evidence from Chinese listed real estate firms. *Financ. Res. Lett.*, 18, 328–333.

Lindgreen, A., Valérie, S., & F, M. (2009). Introduction: Corporate social responsibility implementation. *J. Business Ethics*, 85, 251-256.

Maignan, I., & Ferrell, O.. (2001). Corporate citizenship as a marketing instrument-Concepts, evidence and research directions. *European J. Marketing*, 35.3/4: 457-484

McWilliams, Abigail, and Donald Siegel. (2001). Corporate social responsibility: A theory of the firm perspective. *Academy of management review* 26(1), 117-127.

Michelon, G.; Rodrigue, M.; Trevisan, E. (2020). The marketization of a social movement: Activists, shareholders and CSR disclosure. *Account. Organ. Soc.*, 80, 101-174.

Mittal, R. K., Sinha, N. & Singh, A. (2008). An analysis of linking Between Economic Value Added and Corporate Social Responsibility. *Management Decision*, 46(9), 37-56.

Mishra, D. R., El Ghoul, S., Guedhami, O., Chuk C., & Kwok, Y. (2011). Does Corporate Social Responsibility Affect the Cost of Capital? *Journal of Banking and Finance*, (35) 9, 2388-2406.

Rauf, F., Cosmina, L. V., Naveed, K., & Fratostiteanu, C. (2021). CSR Disclosure: Effects of Political Ties, Executive Turnover and Shareholder Equity. Evidence from China, Sustainability, *MDPI, Open Access J.*, 13(7), 1-18,

Ramadhini, A.; Adhariani, D.; Djakman, C.D. (2020). The effects of external stakeholder pressure on CSR disclosure: Evidence from Indonesia. *Dlsu Bus. Econ. Rev.*, 29, 29–39

Qian, W., & Chen, X., (2021). Corporate environmental disclosure and political connection in regulatory and leadership changes: The case of China, *The British Accounting Review, Elsevier*, 53(1).

You, J., & Du, G., (2012). Are Political Connections a Blessing or a Curse? Evidence from CEO Turnover in China. *Corporate Governance: An International Review*. 20(2), 179-194,

Wahab, E.A.A.; Jamaludin, M.F.; Agustia, D.; Harymawan, I. (2020). Director Networks, Political Connections, and Earnings Quality in Malaysia. *Manag. Organ. Rev.*, 16, 687–724.

Wang, Z.; Reimsbach, D.; Braam, G. (2018). Political embeddedness and the diffusion of corporate social responsibility practices in China: A trade-off between financial and CSR performance? *J. Clean. Prod.*, 198, 1185–1197.

Xiong, R.; Wei, P.; Yang, J.; Cristofini, L.A. (2020). Impact of top executive turnover on firms' R&D investment: Evidence from China. *Innovation*, 1–25.

Xu, S.; Chen, X.; Li, A.; Xia, X. (2020). Disclosure for whom? Government involvement, CSR disclosure and firm value. *Emerg. Mark. Rev.*, 44, 700-717

Investigating the effect of political communication on social responsibility with the moderating role of CEO ownership

Mohsen Kohpayeh^{1*} | Marzieh Feridouni² | Hamid Mahmoudabadi³

Abstract

The purpose of this research is to investigate the effect of the CEO's ownership on the relationship between the company's political connections and the social responsibility of companies listed on the Tehran Stock Exchange. The current research is an applied research of the type of quasi-experimental research and its methodology is of the post-event type. In order to achieve the goals of the research, three hypotheses have been formulated. In order to test the hypotheses of the research, the generalized least squares regression model and combined data have been used. The statistical sample of the research includes 117 companies accepted in the Tehran Stock Exchange, which were investigated during the years 2014 to 2016. Based on the results of the research, the companies that have higher political connections, the severity of their social responsibility disclosure is more than the companies that have lower political connections. . Therefore, there is a significant relationship between political communication and corporate social responsibility disclosure. Also, CEO ownership as a moderator does not affect the strength of the relationship between political connections and corporate social responsibility.

Keywords: political communication, social responsibility, CEO ownership.

¹ Corresponding author: master's student in management accounting at Zand University, Shiraz / Sayedmkoohepayeh@gmail.com

² assistant professor of accounting at Zand Shiraz non-profit organization

³ assistant professor of accounting at Zand Shiraz non-profit organization